

İLKOKUL DÖRDÜNCÜ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN YAZMA ÖZ YETERLİK İNANÇLARI: YAZABİLİRİM!

WRITING SELF-EFFICACY BELIEFS OF PRIMARY SCHOOL FOURTH GRADERS: I AM ABLE TO WRITE!

Yasemin KUŞDEMİR**

Serhat GÜLCEGÜL***

Öz

Araştırmanın amacı, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin yazma becerisine ilişkin öz yeterlilik inançlarının belirlenmesidir. İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin yazma öz yeterlilik inançları, cinsiyet, okul öncesi eğitim durumu ve sevilen ders değişkenlerine göre incelenmiştir. Araştırmanın verileri, Yozgat iline bağlı Yerköy ilçesinde 364 ilkokul dördüncü sınıf öğrencisinden elde edilmiştir. Veri toplama aracı olarak "İlkokul Öğrencileri İçin Yazma Öz Yeterlik Ölçeği" kullanılmıştır. Veriler, 2017-2018 eğitim-öğretim yılının güz döneminde araştırmacılar tarafından toplanmıştır. Bulgular, öğrencilerin hem genel yazma öz yeterlilik inanç düzeylerinin hem de yazmada yetkinlik, planlı yazma ve bağımsız yazma düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Kız öğrencilerin öz yeterlik inancı erkek öğrencilere anlamlı ve daha yüksektir. Okul öncesi eğitim alma durumunun sadece planlı yazma alt boyutunda anlamlı bir farklılık ortaya çıkardığı belirlenmiştir. Farklı araştırmalarda hem ilkokul hem ortaokul öğrencilerinin yazma öz yeterlik inanç düzeyleri farklı değişkenler açısından değerlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Öz Yeterlik, Yazma Öz Yeterlik İnancı, Yazı Yazma.

Abstract

The aim of research is to determine the primary school fourth-grade students' self-efficacy beliefs towards writing skill. Writing self-efficacy beliefs of primary school fourth graders have been analyzed by gender, condition of receiving pre-school education, and favorite class. The data of the study were obtained from 364 primary school students in Yerköy district of Yozgat province. As data collection means "Writing Self-Efficacy Scale for Primary School Students" was employed. Data of the research were collected by the researchers in the fall term of the academic year 2018-17. When the research findings are taken into consideration, it is seen that both the levels of general writing self-efficacy beliefs and the levels of competence in writing, deliberate writing and free-writing of the students are high. Self-efficacy belief of female students is significant and higher, as compared to male students. It has been realized that the condition of having received pre-school education reveals a significant difference only in the sub-dimension of deliberate writing. In the research, only primary school fourth-graders have been included. In different studies, writing self-efficacy belief levels of both primary and secondary school students can be evaluated in terms of different variables.

Keywords: Self Efficacy, Writing Self Efficacy, Writing.

1. Giriş

Yazı yazmak, bireyin kendini ifade edebildiği, birden çok bileşeni olan bir dil becerisidir. Bu çok bileşenli beceri, insanoğlunu yeni ve zengin bir göstergeler dünyasında anlamaya, düşünmeye ve üretmeye yöneltmektedir. Anlatma, paylaşma ve düşünme sürecini kapsayan yazma, insanın günlük yaşamda sürekli kullandığı bir gereklilik halini almıştır. İnsan, doğası gereği anlatma isteği duymaktadır ve esasen bu durum insanın toplumsal bir varlık olmasından kaynaklanmaktadır (Karadağ ve Maden, 2014, 266). Bireyin kendisini etkili ve kalıcı bir yolla ifade etmesinin en önemli yolu olan yazma, özellikle dinleyerek, gözleyerek ve okuyarak biriktirdiği bilgi ve izlenimlerin başka birine kalıcı bir yolla aktarılmasını sağlayan çok önemli bir beceridir (Demir, 2011, 7).

Yazma, özellikle ilkokul sınıflarında hem öğrenme için hem de bildiklerini göstermek için anahtar bir araçtır (Harris, Graham, Brindle ve Sandmel, 2009, 131). İlham, problem çözme, yansıtma ve gözden

* Bu makalenin bir bölümü 26.06.2018 - 01.07.2018 tarihinde Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de düzenlenen IV. Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Eğitim ve Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Dr. Öğr. Üyesi, Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, yaseminkusdemir@kku.edu.tr

*** Sınıf Öğretmeni, Şehit Kamil Çelikkaya İlkokulu, Yerköy, Yozgat, serhatgulcegul@gmail.com

geçirmeyi kapsayan yazı yazma, bir öğrenci için zahmetli olabilir ve hatta yazım kurallarını uygulama, dilbilgisi kurallarını kullanma hususunda ustalaşmaya çalışan öğrenci düşüncelerini kağıda aktarmaktan da korkabilir (Defazio, Jones, Tennant ve Hook, 2010, 34). Yazmanın temelini, okuduğunu, dinlediğini, gördüğünü anlayıp anlatabilme, yorumlayabilme oluşturmaktadır. Öğrenciler, temel bilgileri eksik olduğu için yazmaya karşı yılgınlık göstermektedirler (Arıcı ve Ungan, 2013, 34). İlkokulda Türkçe dersi öğretim programındaki öğrenme alanlarından biri olan yazmayı birinci sınıfta öğrenen öğrencilerden, sonraki yıllarda yazarak kendilerini ifade etmeleri ve öğrenme becerilerini geliştirmeleri beklenmektedir. Öğrenciler yazarak, fikirlerini açıklama, düzenleme, tecrübelerini aktarma, dil becerilerini uygulayarak geliştirme olanağı bulurlar. Bunun gerçekleşebilmesi için öncelikle öğrencinin yazı yazmayı istemesi, sevmesi, kendisini bu hususta yetkin görmesi gerekmektedir. Öğrenciler, yazının içeriğini oluşturacak bilgi birikimine ve motivasyona sahip olmalıdır. Öğrencilerin yazı yazmaktan çekinmemesi, tüm öğrenme sürecinde yazma becerisini kullanabilmesi ve bu konuda kendine güvenmesi dil ve düşünce gelişiminde önemli bir rol oynar. Bir öğrencinin kendi yazma becerisi hakkında bir farkındalığının olması, yazma işini başarabileceğine inanması olarak ifade edilebilen “yazma öz yeterliği” üzerinde derinlemesine düşünülme hak eden bir kavramdır.

Öz yeterlik, sosyal bilişsel teori tarafından öğrenmenin temel bileşenlerinden biri olarak ele alınmaktadır. Sosyal bilişsel teori, etkinlik inançlarının kökenlerini, mekanizmalarını ve farklı etkilerini tanımlamakta, bunların nasıl oluşturulacağı ve geliştirileceği hususunda rehberlik etmektedir (Zimmerman, 1999, 217). Sosyal bilişsel teorinin önde gelen temsilcilerinden olan Albert Bandura, öz yeterliği çevresel koşullardan bağımsız olarak insanların kendi motivasyonunu, duygularını, eylemlerini, çabalarını ve sonuç beklentilerini bilişsel yapılar aracılığıyla değerlendiren bir kontrol sistemi olarak (Bandura, 1977; Bandura, 1982; Bandura, 1993) tanımlamıştır. Korkmaz'ın (2006) *kişinin kendini bilmesi* olarak tanımladığı öz yeterlik, gelecek odaklı “bir görevi yerine getirme, eyleme dökme ile ilgili bağlama bağlı yetenek değerlendirmesidir” (Hoy, 2015, 165). Bandura, öz yeterliğin bireyin faaliyetlerini, çabalarını ve sürekliliğini etkilediğini öne sürmektedir. Bir görevi yerine getirmek için düşük bir etkinlik duygusuna sahip olan kişiler bu görevi yerine getiremeyebilirler. Ayrıca bir konuda yetkin olduğuna inanan insanlar o konuda daha çok gayret göstermektedirler (Schunk, 1991).

Başlangıçta bir bireyin duygusal olarak veya diğer zor durumlardaki performansını kontrol etmek için algılanan yeteneklerine (Bandura, 1977) atıfta bulunan öz yeterlik, becerilerin bir fonksiyonu değildir, bireyin becerilerini kullanarak yapabildikleri ve yapabilecekleriyle ilgili yargılarının bir ürünüdür (Aliyev, 2015, 424). İnsanın kendi başarı veya başarısızlıkları ile ilgili bilgisi ve psikolojisi bir görevi yerine getirip getiremeyeceğine dair beklentisini etkilemektedir (Senemoğlu, 2005). Öz yeterlik ve sonuç beklentileri aynı anlamı taşımaz. Öz yeterlik, kişinin eylemleri üretebilme yeterliklerine ilişkin algılara işaret eder; sonuç beklentileri ise bu eylemlerin öngörülen sonuçları hakkındaki düşünceleri içerir. Öğrenciler, olumlu bir sonucun belirli eylemlerden kaynaklandığına inanabilir; aynı zamanda, bu tür eylemleri üretme yeterliğinden yoksun olduklarını da düşünebilirler (Bandura, 1982, 4). Örneğin, Kerem adlı öğrenci öğretmeninin tüm sorularını doğru cevapladığında öğretmeninden övgü bekleyebilir. Öğretmeninden takdir alan Kerem, gelecekteki ödevler ve çalışmalar için kendisini yetkin ve başarılı hissederek daha fazla çalışabilir. Öğretmenin yorumları ve Kerem'in kendine olan inancı yeni görevleri yapma isteğini olumlu veya olumsuz etkileyebilir. Ancak, sadece olumlu değerlendirmeler yerine başarılı etkinlikler geliştirmek, insanların inançlarını yetenekleriyle bir düzeye yükseltmenin yanı sıra, onlara başarıya giden yolu açar. Bireyleri başarılarını başkalarına karşı zaferden ziyade kendi kendini geliştirme açısından ölçmeye teşvik edebilir (Bandura, 1999, 4). Öz yeterlik ile ilgili açıklamalardan yazma öz yeterliğinin, bireyin kendi yazma yeterliğinin niteliği ile ilgili farkında olması çıkarımı yapılabilir. Yazma öz yeterliği, kişinin nasıl yazı yazdığı ve yazı yazma işini tamamladıktan sonra karşılaacağı sonuç hakkındaki beklentilerini ifade etmektedir. Yazma öz yeterliği, tüm yazma sürecine dair farklılık gösterebilir. Ancak, çoğunlukla öğrenciler her türlü dil-sanat etkinliği ve yazma konusunda kendilerini doğru şekilde yargılayabilirler. Çünkü bir öğrenci, kendi inançları, bu inançları ile uyumlu performansı hakkında yine kendisi en iyi tahminde bulunabilir (Pajares ve Valiante, 2006, 163).

Bu araştırmanın amacı, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin yazı yazmaya yönelik öz yeterlilik inançlarının belirlenmesidir. Araştırmada cevap aranan sorular aşağıda sıralanmıştır:

- 1.İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin yazma öz yeterlik inançları ne düzeydedir?
- 2.İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin yazma öz yeterlik inançları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 3.İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin yazma öz yeterlik inançları sevindikleri derse göre anlamlı

farklılık göstermekte midir?

4.İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin öz yeterlik inançları okul öncesi eğitim alan durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

2. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeline göre desenlenmiştir. Tarama, bir evrenden seçilen bir örneklem üzerinde yapılan çalışmalar yoluyla evren genelindeki eğilim, tutum veya görüşlerin sayısal olarak tasvir edilmesini sağlar (Creswell, 2016, 250). Taramalar en iyi, soruların farklı cevaplayıcılar için aynı şey anlamına geldiğinden emin olunan standart sorularla başarılı olur (Robson, 2015, 296). Bu çalışmada, ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin yazma öz yeterlik inançları ile ilgili herhangi bir deneysel müdahale olmamış; öğrencilerin yazma öz yeterlik inançları mevcut durumu içinde betimlenmeye çalışılmıştır. Katılımcıların kendi yazma becerileriyle ilgili yeterlik inançlarını belirtmeleri istenmiştir. Christensen, Johnson ve Turner'e (2015) göre tarama araştırmalarının temel prensibi şudur: "İnsanların ne düşündüğünü bilmek istiyorsan, onlara sor." Bu çerçevede evrendeki her öğrenciyle yazma öz yeterlik inançlarını ifade eden maddeler sorulmuş ve kendilerine uygun olanı seçmeleri istenmiştir.

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Yozgat iline bağlı Yerköy ilçesindeki 8 ilköğretim gören toplam 421 dördüncü sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada evrenin tamamına ulaşıldığı için ayrıca örneklem alınmasına gerek duyulmamıştır. Öğrencilerin cevapladığı 57 veri toplama aracı değerlendirmeye uygun olmadığı için analize dahil edilmemiştir. Araştırma sürecinde ulaşılan sonuçlar bu evren çerçevesinde genellenmiştir. Tablo 1'de araştırmaya katılan öğrencilerle ilgili demografik bilgiler bulunmaktadır.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Araştırmaya Katılan Öğrenciler	Cinsiyet				Okul Öncesi Eğitim			
	Kız		Erkek		Aldı		Almadı	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Toplam	186	51,1	178	48,9	250	68,7	114	31,3

2.2. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak Güneş, Kuşdemir ve Bulut (2017) tarafından geliştirilen "İlkokul Öğrencileri İçin Yazma Öz Yeterlik Ölçeği" kullanılmıştır. Bu ölçek, Ankara il merkezindeki ilköğretimde 358 ilköğretim dördüncü sınıf öğrencisinin katılımıyla yapılan bir araştırma sürecinde geliştirilmiştir. Ölçeğin geliştirilme sürecinde yapı geçerliğini sağlamak için açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin üç faktörde açıkladığı toplam varyansın %52,8'dir. Bu sonuç, ölçeğin kabul edilebilir düzeyde açıklama varyansına sahip olduğunu göstermektedir. Ölçeğin tamamına ilişkin Cronbach Alfa değeri .69'dur. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda üç faktörlü bu yapının (CMIN/DF = 2.14; GFI=.964; AGFI=.938; CFI= .914; RMR= .014; RMSEA= .057) yeterli uyum indekslerine sahip olduğu anlaşılmıştır. 10 maddeye sahip olan ölçekteki faktör yapısı şu şekildedir:

1. Faktör: Yazmada yetkinlik (1, 2, 3. maddeler)
2. Faktör: Planlı yazma (4, 5, 6. maddeler)
3. Faktör: Bağımsız yazma olarak (7, 8, 9, 10. maddeler)

Yazma öz yeterlik ölçeğinden alınacak en düşük puan 10, en yüksek puan ise 30'dur. Aşağıda örnek bir madde yer almaktadır.

***Yazı yazmaya başlamadan önce yazacaklarımı zihnimde tasarlayabilirim.

2.3. Verilerin Çözümlemesi

Verilerin çözümlemesi sürecinde ilk olarak, veri toplama araçları sayılarak tasnif edilmiştir. Veri girişinde öğrencilerin verdiği cevaplar, "Bana Uygun" (3), "Bana Biraz Uygun" (2), "Bana Hiç Uygun Değil" (1) şeklinde puanlanıp kaydedilmiştir. Öğrencilerin veri toplama aracına verdikleri cevaplar istatistik programı kullanılarak bilgisayar üzerinde çözümlenmiştir. Ölçeğin genel güvenilirlik (Cronbach Alpha) değeri $\alpha=,68$ 'dir. Veri analizinin ilk aşamasında normallik testleri yapılmış, bulgular Tablo 2'de sıralanmıştır.

Tablo 2: Normal Dağılımın Kolmogorov-Smirnov Z Testine Göre İncelenmesi

Yazma Özyeterlik Verileri	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	N	Sig.	Statistic	df	Sig.
	,183	364	,000	,908	364	,000

Tablo 2’deki bilgilere göre Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro Wilk testleri anlamlıdır. Veri grubunun normal dağılmadığını ortaya koyması sebebiyle verilerin analizinde parametrik olmayan testler kullanılmıştır.

3. Bulgular

Bu çalışmada ilkököl dördüncü sınıf öğrencilerinin yazma öz yeterliğine ilişkin inançları araştırılmıştır. Ulaşılan verilerin çözümlenmesinden elde edilen bulgular bu bölümde anlatılmaktadır. Öğrencilerin yazma öz yeterliğine ilişkin toplam puanı ile yazmada yetkinlik, planlı yazma ve bağımsız yazma boyutlarına ait ortalamalar sunulmuştur. Ardından öğrencilerin yazma öz yeterliklerinin cinsiyet, sevdikleri ders ve okul öncesi eğitim değişkenlerine göre karşılaştırmaları yapılarak izah edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin hem genel inanç düzeylerinin hem de yazmada yetkinlik, planlı yazma ve bağımsız yazma düzeyleri ilgili bulgular Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3: Yazma Öz Yeterlik Ölçeği ve Alt Faktörlerine Ait Betimsel İstatistikler

Faktörler	N	Min.	Mak.	\bar{X}	ss
Yazmada yetkinlik	364	1,00	3,00	2,44	,36
Planlı yazma	364	1,00	3,00	2,63	,43
Bağımsız yazma	364	1,00	3,00	2,73	,34
Yazma Öz yeterlik İnancı Puanları Genel Toplam	364	1,30	3,00	2,61	,29

Tablo 3’te araştırmaya katılan ilkököl dördüncü sınıf öğrencilerinin Yazma Öz Yeterlik Ölçeği’nin tamamı ve alt faktörlerinden aldıkları puanlara ait tanımlayıcı istatistikler sıralanmıştır. Katılımcıların ölçekten aldıkları ortalama puan $\bar{X}= 2,61$ ’dir. Buna göre öğrencilerin genel olarak yazmaya yönelik öz yeterlik inanç düzeylerinin yüksek olduğu belirtilebilir. Benzer biçimde ölçeğin yazmada yetkinlik ($\bar{X}= 2,44$), planlı yazma ($\bar{X}= 2,63$) ve bağımsız yazma ($\bar{X}=2,73$) düzeylerinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan dördüncü sınıf öğrencilerinin yazma öz yeterlik inançlarının cinsiyet değişkenine göre değişip değişmediğini belirleyebilmek için yapılan Yazma Öz Yeterlik Ölçeği’nden aldıkları puanların Mann-Whitney U testi sonuçları Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4: Yazma Öz Yeterlik İnancının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi

Bağımlı Değişken	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	U	Z	P	Anlamlı Farklılık
Yazma Özyeterlik İnancı	Kız	186	206,68	12056	-4,535	.00	Anlamlı
	Erkek	178	157,23				
Toplam		364					

Tablo 4’te ilkököl dördüncü sınıf öğrencilerinin yazma öz yeterlik inançlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları bulunmaktadır. Buna göre, kızlar (Md= 28, n= 186) ve erkekler (Md=26, n=178) arasında yazma öz yeterlik inançları bakımından anlamlı farklılık tespit edilmiştir [Mann-Whitney U = 12056; Standardized Test Statistics (z)=-4,535] Sıra ortalamaları sonucuna göre öz yeterlik inancı kız öğrencilerde erkek öğrencilere anlamlı ve daha yüksektir.

Araştırmaya katılan öğrencilere ilkököl öğretim programında yer alan 9 ders arasından en çok hangisini sevdikleri sorulmuştur. Buna göre en çok sevilen dersler sıralamasında Fen Bilimleri birinci, Matematik ikinci, Sosyal Bilgiler üçüncü, Oyun ve Fiziksel etkinlikler dördüncü ve Türkçe dersi ise beşinci sırada yer almaktadır. İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin sahip oldukları yazma öz yeterlik inançlarının sevilen derslere göre ANOVA sonuçları Tablo 5’te sıralanmıştır.

Tablo 5: Yazma Öz Yeterlik İnancı Puanının Dersler Değişkenine Anova Sonuçları

Değişken	Kategori	N	\bar{X}	S			
Derslere Göre Yazma Öz Yeterlik	Oyun	32	2,45	,40			
	Matematik	84	2,67	,24			
	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p	Anlamlı Fark
	Gruplar Arası	1,774	8	,222	2,574	,010*	Oyun ve Fiziksel Etkinlikler
Gruplar İçi	30,586	355	,086				

İnanıcı	Toplam	32,361	363	-
				Matematik

Yazma öz yeterlik inancı puanları incelendiğinde oyun ve fiziksel etkinlikler dersini sevenler (N=32) ile matematik dersini sevenler arasında anlamlı bir farklılık olduğu anlaşılmaktadır. Matematik dersini seven öğrencilerin yazma öz yeterlik inanç düzeylerinin ($\bar{X} = 2,67$) oyun ve fiziksel etkinlikler dersini sevenlere göre daha yüksek ($\bar{X} = 2,45$) olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya katılan dördüncü sınıf öğrencilerinin yazma öz yeterlik inançlarının okul öncesi eğitim alma değişkenine göre değişip değişmediğini belirleyebilmek için yapılan Yazma Özyeterlik Ölçeği'nden aldıkları puanların Mann Whitney U-testi sonuçları Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6: Yazma Öz Yeterlik İnançlarının Okul Öncesi Eğitim Alma Duruma Göre İncelenmesi

Bağımlı Değişken	Okul Öncesi Eğitim	N	Sıra Ortalaması	U	Z	P	Anlamlı Farklılık
Yazma Özyeterlik İnanıcı	Aldı	250	189,03	12618,50	-1,773	,076	Anlamlı
	Almadı	114	168,19				Değil
Toplam			364				

İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin yazma özyeterlik inançları, öğrencilerin okul öncesi eğitim alıp almama durumlarına göre kıyaslanmıştır. Yapılan Mann Whitney -U testi sonuçlarına göre, "Okul öncesi eğitim alan dördüncü sınıf öğrencileri" (Md= 27, n= 250) ve "Okul öncesi eğitim alan dördüncü sınıf öğrencileri" (Md= 27, n= 114) arasında yazma öz yeterlik inançları bakımından anlamlı farklılık olmadığı anlaşılmaktadır. [Mann-Whitney U = 12618,5; Standardized Test Statistics(z)= -1,773] Sıra ortalamaları sonucuna göre öz yeterlik inancı okul öncesi eğitim alan öğrencilerde okul öncesi eğitim alamayan öğrencilere anlamlı ve daha yüksektir.

4. Sonuç ve Değerlendirme

İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin yazma öz yeterlik inançlarının çeşitli değişkenlere göre incelendiği bu araştırma, Yozgat iline bağlı Yerköy ilçe merkezindeki ilkokullarda gerçekleştirilmiştir. Ulaşılan sonuçlara göre, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin genel olarak yazı yazmaya ilişkin öz yeterlik inançlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin yazma yetkinliğinin, planlı yazma ve bağımsız yazma alt faktörlerinde de olumlu/yüksek olduğu anlaşılmaktadır. İlkokul öğrencilerinin kendilerini yazı yazma hususunda yetkin ve yeterli bulmaları dikkate değer bir sonuçtur. Bu sonuç, yazma öz yeterlik inancı yüksek olan bir öğrencinin "ben yazı yazabilirim" veya "iyi yazı yazarım" şeklinde düşündüğünü göstermektedir. Yazma, bilgi ve anlamların toplanması, rafine edilmesi, yaygınlaştırılması, korunması, iletilmesi, düşüncelerin değerlendirilmesi, gelecekte ileri sürülecek tezler için hazır tutulması, kişisel gelişimi teşvik etmek, bilişsel bir dengesizlik oluşturmak ve öğrenmeyi geliştirmek açısından önemlidir (Harris ve diğ., 2009, 131). Yazı yazma, sadece fiziksel bir beceri değildir. Yazı yazmak, duygu, fikir ve mekanik becerilerin birlikte kullanıldığı karmaşık bir beceridir. "Farklı okuma ve yazma etkinliklerini gerçekleştirmek için algılanan yeterlikler ölçüldüğünde algılanan öz yeterlik, yazma başarısının anlamlı bir yordayıcısı olarak belirlenmiştir" (Shell, Murphy ve Bruning, 1989). Bu noktada yazma öz yeterlik inancının yüksek olmasının yazma başarısını da olumlu etkileyeceği düşünülmektedir. Araştırma sonuçları, yazma öz yeterliği ile özet yazma arasında pozitif ve yüksek (Bulut, 2017); yaratıcı yazma becerileri ile yazma öz yeterlik algıları arasında olumlu yönde ve anlamlı bir ilişki (Demir, 2013); yazma stratejilerinin kullanımı, metin üretimi ve yazma öz yeterliği arasında pozitif ilişki (Schunk ve Swartz, 1993; Pajares ve Johnson, 1994) olduğunu göstermektedir. Bu bilgiler, yazma öz yeterliğinin yazı yazma başarısını olumlu biçimde etkileyen bir özellik olduğunu göstermektedir.

Araştırmaya katılan ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin yazma öz yeterlik inançları, cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Kız öğrencilerin öz yeterlik inancı puanları, erkek öğrencilerin yazma öz yeterlik puanlarına göre anlamlı ve daha yüksektir. Bu sonuç, farklı araştırmaların sonuçları ile tutarlı görünmektedir. Demir'in (2013) ortaokul sekizinci sınıf öğrencileriyle yaptığı araştırmada da kız ve erkek öğrencilerin yazma öz yeterlik inancı arasında anlamlı farklılık tespit edilmiş, kızların yazma öz yeterlik inançlarının erkeklere göre daha yüksek olduğu anlaşılmıştır. Pajares ve Valiante (1997) tarafından yapılan beşinci sınıf öğrencileriyle yapılan araştırmada yazma öz yeterlik inancı ve cinsiyet arasında ilişki olduğu belirlenmiştir. Erkek ve kız öğrencilerin toplumsal rolleri, akademik başarıları, kişilik özellikleri ve yetenekleri arasındaki farklılıkları araştıran pek çok çalışma yapılmaktadır. Çevresel etkenler,

gelenek ve görenekler, yaşam koşulları, psikolojik özellikler, cinsler arasında pek çok farklılığa sebep olabilmektedir. Ancak bu farklılığın temel sebebi ve baskınlığı yönünde kesin bir delil yoktur.

Bu araştırmada, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin yazma öz yeterlik inancının mukayese edildiği bir başka değişken de okul öncesi eğitim alma durumudur. Elde edilen sonuçlar, okul öncesi eğitim alan öğrenciler ile okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin yazma öz yeterlik inanç düzeyi arasında anlamlı farklılık olmadığını göstermektedir. Okul öncesi eğitim, dil becerilerinin gelişiminde önemli bir aşamadır. Okul öncesi eğitim sürecinde yazma araç-gereçlerini tanıyan çocukların aynı zamanda el-kol-göz-zihin koordinasyonunun geliştiği ve çocukların yazma becerisini tanımaya başladığı da dikkate alınmalıdır. Bu çerçevede yazma öz yeterliği inancını belirleyebilmek için sadece okul öncesi eğitim alan ilkokul öğrencilerinin bu yeterliklerini etkileyen faktörler geniş bir evrende gerçekleştirilen araştırmalarda ayrıntılı incelenmelidir. Bir insanın öz yeterlik inancı, kendi kişisel yetenek inançlarıyla ilgilidir. Yapılması gereken bir işle ilgili talepleri yerine getirme (bir mektup yazmak) ve süreci yönetme konusunda kendisini değerlendiren bireyler, sadece bilişsel ve davranışsal becerilerini değil, motivasyon, stres ve zorluklar karşısında gayret ve cesaretlerini yönetme becerilerini de dikkate almalıdırlar (Zimmerman, 1999, 216). Bundan dolayı öğrencilerin kendi becerilerinin ne kadar yeterli olduğu hakkında bilgi ve farkındalığı geliştirilmelidir. Bu, öğrencinin kendi becerilerini daha iyi anlaması ve kullanabilmesiyle ilgili bir durumdur. Pajares'e (2003) göre öz yeterlik algısının oluşmasında akranlar arasında yapılan karşılaştırmalar, çevreden gelen mesajlar ve gözlemler oldukça etkilidir. Ayrıca öz yeterlik inancını güçlendirmek için teşvik etmek, cesaretlendirmek ve övgü, kişiyi ikna edebilir. Öğrencilerin yazma öz yeterliğinin göz ardı edilmesi onun yazma ödevlerine ilişkin seçimini veya bu konudaki çabalarını da dikkatlerden kaçırabilir. Bunun zıttı olarak yazma yetkinliği ile ilgili öğrencinin mevcut kabiliyeti görmezden gelinerek aşırı iyimser olmak da yetersiz öğrenme gayretine sebep olabilir (Zimmerman ve Moylan, 2009, 308).

Pek çok çocuğun gizemli, yeni söylem biçimlerini temsil eden yazma becerisini geliştirebilmesi ve iletişim kurabilme potansiyelini gösterebilmesi için genellikle çok fazla bir şey yapılmamaktadır. Yazmanın karmaşıklığı ve önceki deneyimleri nedeniyle çok sayıda öğrenci yazma hakkında olumsuz duygulara ve verimsiz yazma alışkanlığına sahip olabilmektedir. Ancak yazma becerisi ve yazmaya ilişkin yeterlik inancı, öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmek için uygulanan müdahale programları sonucunda artmaktadır (Bruning ve Horn, 2000, 28).

Öğrencilerin yazı yazmaya yönelik inançları yazı yazmaya teşvik edilerek desteklenmelidir. Sınıf öğretmenleri, yazı yazma konusunda örnek olmalı, neyi nasıl yazacakları hususunda açık hedefler sunmalı, akran işbirliğinden faydalanmalıdır. Özellikle öğrencilerin çabaları ve başarıları arasında bağlantı kurularak kendi öğrenme süreçleri hakkında farkındalık kazandırılmalıdır. Bazı öz yeterlik araştırmacıları, öğretmenlerin, öğrencilerin yeterlik inançlarına, motivasyonlarına ve gelecekteki akademik tercihlerini daha doğru bir şekilde tahmin edebilecekleri algılara çok fazla dikkat etmeleri gerektiğini önermektedir (Hackett ve Betz, 1989; Akt. Pajares ve Valiante, 2006, 167). Korkmaz (2006) ise öğrencilerin öz yeterliğinin geliştirilmesinde öğretmenlere şunları tavsiye etmektedir:

- Öğrencilerin duygularını dikkate almak.
- Öğrencileri birbiriyle kıyaslamamak.
- Öğrencilerin bireysel farklılıklarına uygun öğrenme ortamları oluşturmak.
- Öğrenciler için iyi bir model olmak.
- Sosyal ve öğrenmeyle ilişkili etkinliklerde heterojen gruplar oluşturmaya dikkat etmek.

Genel olarak bu araştırmanın sonuçları, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin yazma becerileri hususunda kendilerini yetkin gördüklerini göstermektedir. Bu sonuçlara bağlı olarak araştırmacı ve öğretmenlere bazı önerilerde bulunulabilir. Araştırma, Yozgat iline bağlı Yerköy ilçesi örneğinde gerçekleştirilmiştir. Sadece Yerköy ilçesini kapsadığı için ulaşılan sonuçlar ulusal düzeyde genellenemez. İllkokul öğrencilerinin yazı yazma başarıları ve yazma öz yeterlik inançlarına yönelik ulusal düzeyde genel tarama veya ilişkisel tarama çalışmaları yapılmalıdır. Bu konuda çalışan araştırmacılara yazma öz yeterliğini etkileyen sebepleri ortaya çıkarabilecek yeni araştırmalar yapmaları önerilebilir. Yapılacak araştırmalarda özellikle yazma becerisiyle ilgili yeterlik algısına ilişkin cinsiyet değişkeni dikkate alınarak yalnızca kızların veya yalnızca erkeklerin yazma öz yeterlikleri derinlemesine incelenebilir. Yazma öz yeterlikleri ile ilgili ilkokul öğrencilerinin yanı sıra ortaokul, lise ve üniversite öğrencilerinin katıldığı ve farklı değişkenlerin ele alındığı araştırmalar yapılabilir. Yazı yazma sadece ilkokulda öğrenilen ve kullanılan bir dil becerisi değildir. Öğrenciler ilkokulda geliştirdikleri bu beceriyi ortaokul ve lisede öğrenme, ifade etme ve üretme aracı olarak kullanılmaktadırlar. Öğrencinin akademik yaşamında bu denli yoğun kullanılan yazma becerisinin gelişiminde öğretmenin rolü göz ardı edilemez. Sınıf öğretmenleri, yazma öz yeterlik inancı düşük öğrencileri belirleyerek yazma becerisini geliştirecek bireysel destek programları hazırlayıp onları

motive etmelidir. Bu araştırmada yöntem olarak tarama deseni tercih edilmiştir. Bundan sonraki araştırmalarda gözlem yöntemi veya deneysel desenler kullanılarak yazma öz yeterliğini etkileyen unsurlar belirlenebilir.

KAYNAKÇA

- Aliyev, Ramiz(2015). Sosyal Bilişsel Öğrenme. Edt. Ş.İşık *Eğitim Psikolojisi* içinde s.417-433 (3. Baskı) Ankara: Pegem Akademi.
- Arcı, Ali Fuat ve Ungan, Suat (2013). *Yazılı Anlatım El Kitabı*. (2. Baskı), Ankara: Pegem Akademi.
- Bandura, Albert (1999). Exercise Of Personal And Collective Efficacy in Changing Societies Edt. A.Bandura *Self-Efficacy In Changing Societies* içinde s. 1-45. (Dijital Baskı). New York: Cambridge University Press.
- Bandura, Albert (1993). Perceived Self-Efficacy in Cognitive Development And Functioning. *Educational Psychologist*, 28(2), 117-148.
- Bandura, Albert(1982).Self-Efficacy Mechanism in Human Agency. *American Psychologist*, 37(2), 122. 15.12.2017 tarihinde <http://homepages.se.edu/cvonbergen/files/2013/01/Perceived> adresinden ulaşılmıştır.
- Bandura, Albert(1977). Self-Efficacy: Toward A Unifying Theory of Behavioral Change. *Psychological Review*, 84, s.191-215. 20.09.2017 tarihinde <http://psycnet.apa.org/fulltext/1977-25733-001.pdf> adresinden ulaşılmıştır.
- Bruning, Roger ve Horn, Christy C.(2000). Developing Motivation to Write. *Educational Psychologist*, 35(1), s.25-37. Doi: 10.1207/S15326985EP3501_4
- Bulut, Pınar (2017).The Effect Of Primary School Students' Writing Attitudes And Writing Self-Efficacy Beliefs on Their Summary Writing Achievement. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 10(2), 281-285.
- Christensen, Larry B., Johnson, R. Burke (2015). *Research Methods Design and Analysis*. (2. Baskı) Çev. Edt. A. Aypay. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Creswell, Johnson W.(2016). *Araştırma Deseni*. (4.baskıdan çeviri), Çev. Edt. S.B. Demir Ankara: Eğiten Kitap.
- Defazio, Joseph; Jones, Josette; Tennant, Felisa ve Hook, Sara Anne (2010). Academic Literacy: The Importance And Impact Of Writing Across The Curriculum - A Case Study. *Journal of the Scholarship of Teaching and Learning*, 10(2), 34-47. 20.03.2018 tarihinde <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ890711.pdf> adresinden ulaşılmıştır.
- Demir, Tazegül (2013).İlköğretim Öğrencilerinin Yaratıcı Yazma Becerileri İle Yazma Özyeterlik Algısı İlişkisi Üzerine Bir Çalışma. *Uluslararası TEKE (Türkçe, Edebiyat, Kültür, Eğitim) Dergisi* 2(1), s.84-114.
- Güneş, Firdevs, Kuşdemir, Yasemin, Bulut, Pınar (2017). Yazma Öz Yeterlik Ölçeğinin Psikometrik Özellikleri. *The Journal of Academic Social Sciences Studies*. 58,s.101-114.
- Harris, Karen R.; Graham, Steve; Brindle, Mary ve Sandmel, Karin. (2009). Metacognition And Children's Writing. *Handbook of Metacognition in Education* Edt. D. J. Hacker, J. Dunlosky, A. C. Graesser içinde pp. 131-153. New York: Routledge.
- Hoy, Anita Woolfolk (2015). *Eğitim Psikolojisi*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Karadağ, Özay ve Maden, Sedat(2014).Yazma eğitimi: Kuram, Uygulama, Ölçme ve Değerlendirme. Edt. A. Güzel - H. Karatay *Türkçe Öğretimi* içinde s.65-334 . (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Korkmaz, İsa (2006).Sosyal Öğrenme Kuramı.(2. Edt.) Edt.B. Yeşilyaprak *Eğitim Psikolojisi* içinde s.217-241.Ankara: Pegem Akademi
- Pajares, M. Frank & Valiante, Gio(2006). Self-efficacy beliefs and motivation in writing development. Edt. C. A. MacArthur, S. Graham, J. Fitzgerald. *Handbook Of Writing Research* pp.158-170. New York: The Guildford Press.
- Pajares, M. Frank (2003).Self-efficacy beliefs, motivation, and achievement in writing: A review of the literature. *Reading &Writing Quarterly*, 19(2), s.139-158. 14.01.2018 tarihinde <https://pdfs.semanticscholar.org/d8bb> adresinden ulaşılmıştır.
- Pajares, M. Frank & Johnson, Margaret J. (1994). Confidence and competence in writing: The role of self-efficacy, outcome expectancy, and apprehension. *Research in the Teaching of English*, 28(3), pp.313-331. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/40171341>
- Robson, C.(2015).*Bilimsel araştırma yöntemleri*. Çev. Edt. Ş. Çınkır - N. Demirkasimoğlu, (1.baskı), Ankara: Anı Yayıncılık.
- Schunk, Dale H. (2000).*Learning theories an educational perspective*. (3. Baskı), Ohio, USA: Pearson Education.
- Schunk, Dale H.& Swartz, Carl W. (1993). Goals and progress feedback: Effects on self-efficacy and writing achievement. *Contemporary Educational Psychology*, 18(3), 337-354. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED359216.pdf>
- Schunk, Dale H.(1991).Self-efficacy and academic motivation. *Educational Psychologist*, 26, s. 207-231.10.02.2018 tarihinde http://libres.uncg.edu/ir/uncg/f/D_Schunk_Self_1991.pdf adresinden ulaşılmıştır.
- Senemoğlu, Nuray(2005).*Gelişim Öğrenme ve Öğretim*. (11. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Shell, Duane F.; Murphy, Carolyn, C. & Bruning, Roger (1989). Self-Efficacy And Outcome Expectancy Mechanisms In Reading And Writing Achievement. *Journal of Educational Psychology*, 81, s.91-10. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-0663.81.1.91>
- Zimmerman, Barry J. (1999). Self-Efficacy And Educational Development. Edt. A. Bandura, *Self-Efficacy In Changing Societies* içinde s 202-231. (Dijital Baskı) New York: Cambridge University Press.
- Zimmerman, Barry J., Moylan Adam R.(2009). Self-Regulation Where Metacognition And Motivation Intersect. Edt. D. J. Hacker, J. Dunlosky, A. C. Graesser, *Handbook of Metacognition in Education* içinde pp. 299-315. New York: Routledge.